

VÉRTESSY SÁNDOR: A WESZPRÉMI-FÉLE 'SUCCINCTA'-KIADÁSOK VARIÁNSAIRÓL¹

Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével.

A 'Succincta medicorum biographia' I. kötetének három kiadási változata van. Erre a körülményre Durzsa Sándor, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője hívta fel a figyelmet.² Foglalkozott a kérdéssel Módos László, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtárának igazgatója is az 1959. évi Orvostörténeti Vándorgyűlésen elhangzott előadásában. Adataik alapján foglaljuk össze az eltérő kiadásokra vonatkozó tényeket.

Az első változat – a tulajdonképpeni alapkiadás – Lipcsében készült, azonos betűtípussal, terjedelme 208 oldal. E kiadás elején Bél Károly András előszavát találjuk és 100. cikke Weszprémi önéletrajzát, kiadott és kiadatlan műveinek jegyzékét tartalmazza a 202–207. oldalakon. Közvetlenül ezután a második kötetbe felvett újabb száz nevet sorolja fel a szerző a 207–208. oldalakon.

A második változat lényegesen eltér az elsőtől. A kötet elején, külön táblán Weszprémi Mária Teréziától kapott emlékérmének 140x140 mm nagyságú rajza látható. Bél előszava után Weszprémitől is találunk egy négyoldalas előszót, de az előbbitől eltérő betűtípussal szedve.

A kötet utolsó íve a 201. oldaltól mind terjedelmében, mind tartalmában eltér az alapkiadástól. Míg az alapkiadás a 208., addig ez a 216. oldalon végződik, sőt helyesen a 218. oldalon fejeződik be. A 216. lap után ugyanis még két oldal következik 207 és 208 számozással és a következő kötetben közreadandó száz nevet tartalmazza. Még egy lapszámozási hibát kell megemlítenünk, mint az alapkiadástól való eltérést. Nevezetesen a 201. oldal számozását a nyomdász a számok felcserélésével „012”-nek szedte, és nyomta.

Az ív tartalma is teljesen eltér az alapkiadásétól. Míg ott Wernher életrajza a 202. oldalon végződött, itt a 207. oldalig tart, tehát lényegesen bővebb. A 100. cikk itt Zoltán József életrajzát és műveit tartalmazza Weszprémi önéletrajza és műveinek jegyzéke helyett. Egészen új az alapkiadásban nem szereplő és pótlásokat tartalmazó rész is a 211–216. oldalakon. Az ív betűtípusa is észrevehetően eltér a kötet többi részétől, bár mindenben igyekszik követni az eredeti kiadás tipográfiai megoldásait. A papír minősége is eltér az eredeti kiadásétól, de egyező Weszprémi saját előszavának papírminőségével.

A harmadik kiadási változat általában megegyezik a másodikkal. A különbség mindössze annyi, hogy elől nincs benne a Mária Terézia-féle emlékérem rajza és hiányzik belőle Bél Károly András előszava, tehát csupán Weszprémi saját előszavát tartalmazza.

¹ Forrás: Vértesi Sándor: Függelék. In: Weszprémi István: Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. Első száz. Ford.: Kővári Aladár. 1. köt. Bp., 1960. pp. 423–425.

² Lásd: Weszprémi István levelei Pray Györgyhez. = Magyar Könyvszemle, 1957. p. 166.

A változtatások okára nézve maga Wespzprémi tájékoztat bennünket – jóllehet nem teljes őszinteséggel – a két utolsó változat 210–211. oldalán, csillag alatt található megjegyzésében. Wespzprémi 1778. augusztus 22-én Pray Györgyhöz írott levelében Pray előtt nyilvánvaló okra hivatkozik, a harmadik változatról szólva. Ami Pray számára nyilvánvaló lehetett, az számunkra egyáltalán nem az. Ma még nem tudunk megnyugtató magyarázatot adni e kiadási változatok miéértjére, nem ismerjük a valódi okokat, és ezért nem felelhetünk a legizgatóbb kérdésre: mi készíthette saját életrajzának későbbi elhagyására. A kutatás bizonyos választ ad e kérdésekre. Wespzprémi kiterjedt levelezéséből viszonylag keveset ismerünk, s talán újabb leveleinek előkerülése segíteni fog a válasz megfogalmazásában.

Durza és Módis közléseit, véleményét annyival egészíthetjük ki, hogy megállapításunk szerint Wespzprémi saját előszava, valamint a 201–218. oldalig terjedő eltérés Bécsben, a Trattner-féle nyomdában készült 1778 körül. Itt szedték és nyomtatták, ugyanis a 'Succincta medicorum biographia' második kötetét; az első kötet eltérést tartalmazó oldalainak betűtípusa, a papiros minősége megegyezik a második kötet betűtípusával és a felhasznált papír minőségével.